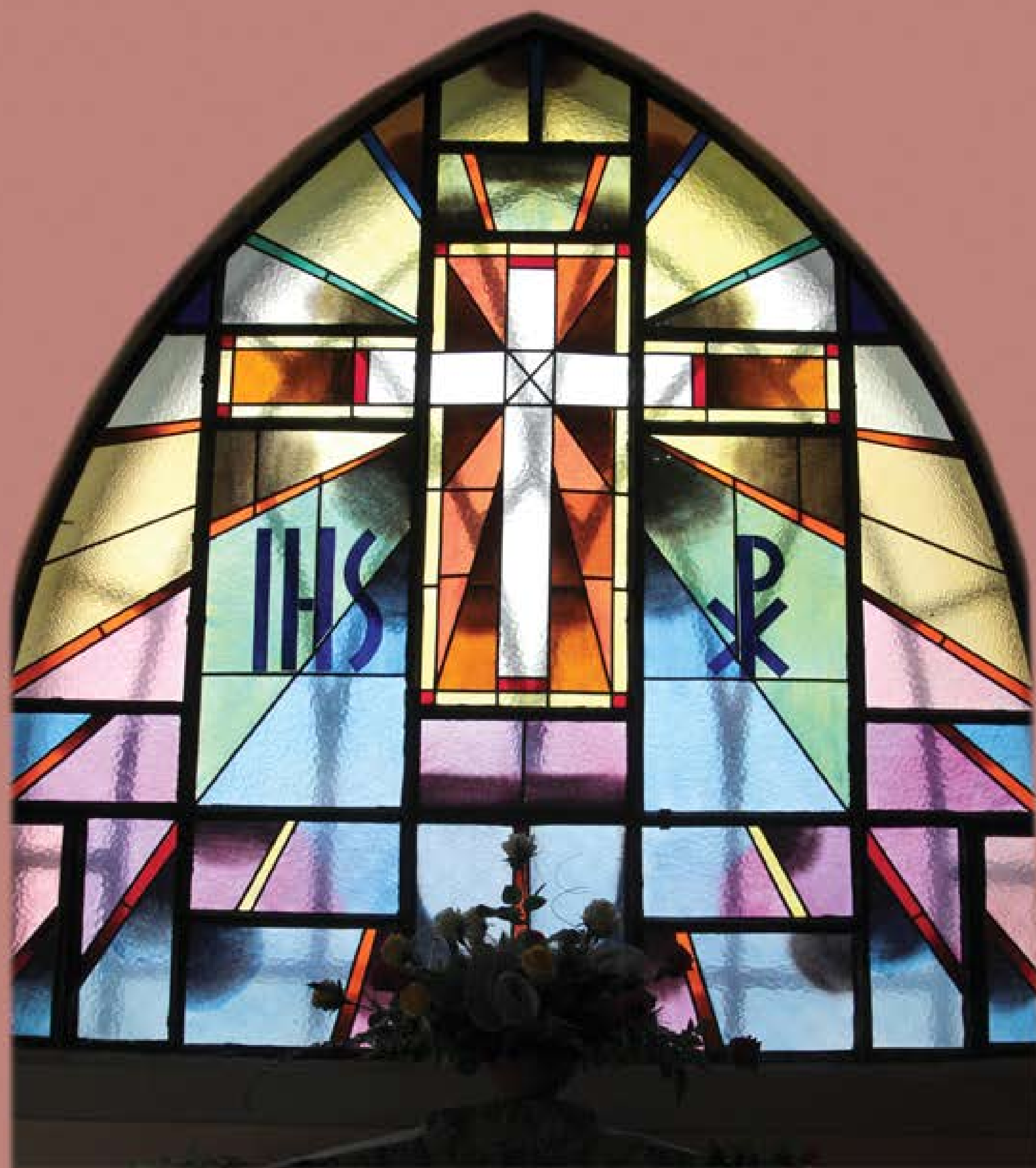
16. god. 3. broj
2014. g.

ZORNICA nova

O križu blagoslovljeni, svem svijetu ti si ufanje!
Ti, nekoć drvo sramotno, a sada vrata nebeska!

Iz "Hosane": S. H.

Djeda Stipanov kufer

Kufer je bio kraj špore u sobi, na njemu je najviše sjedio djeda Stipan, bio je to naime njegov kufer, runio je sjedeći na njemu kukuruz, ili se samo grijao. O tom kuferu i čemu je on služio se baš i nije govorilo u našoj kući, možda se o berbi zapjevalo kadkad: *Ja moj kufer vežem, dragoj srce stežem, ne plač mila draga, ne daj srcu jada. Imat ćeš se mlada naplakati kada, kad u vojsku pođem i natrag ne dođem (L. Matušek: Raspjevani Hrvati).* No kada bi ipak netko spomenuo rat, prvi veliki, uvijek bi se sjetio kukinjskog bučura, Svete Ane, tada je naime pukla vijest o ratu i tada se nebo dugo crvenilo nagovještavajući veliko zlo koje je uskoro moralo doći. I sela su polako postala pusta, mladi ljudi i momci našli su se ni krivi ni dužni u tuđim zemljama, gubili živote za tko zna čiji interes. Djeca su rasla bez očeva, žene starile bez muževa i žarko se molilo za povratak drage osobe.

Prošlo je sto godina, od tada su pomrle i ratne udovice kao i ratna siročad, u obiteljskim se albumima čuva možda po koja požutjela fotografija, možda i poneko ratno pismo, eventualno tanjur s likom vojnika koji se poklanja križu, a kolektivno pamćenje je pak u naseljima izrodilo spomenike s imenima onih koji se kući nikad vratili nisu.

Milica Klaić Tarađija

IZ SADRŽAJA:

Čitajte nas iz tjedna u tjedan na portalu zornicanova.hu!

Stručni savjetnik: vlč. Ladislav Ronta
Naslovnica i omot: Akoš Kolar

Fotografije: Akoš Kolar, Tomislav Tarađija
Priprema za tisak: Tomislav Tarađija
Urednica: Milica Klaić Tarađija

Osnivač i nakladnik: Zaklada Zornica
Adresa uredništva: Kökény, Kossuth Lajos 10/b.;
Tel-fax: 72-497-332; Mobitel: 30/411-04-61;
E-mail: milica40@freemail.hu, zornicanova@gmail.com;
HU ISSN 0866-5788

Aleksa Kokić

Molitva mladog Bunjevca

Maleno mi srce živom vatrom bije,
u njemu se ljubav k rodnoj grudi krije.
Dušom žarkom volim naše ravni blage,
za koje me vežu uspomene drage.
Bunjevac mi baćo i Bunjevka nana,
stoput mi je mila hrvatska nam grana.
I svako se veče dragom Bogu molim
da sačuva one koje dušom volim.
Bože dobri, daj da vedri budu dani,
Hrvatskoj i meni, mom baći i nani.

Iz zbirke U sjenama ravnice, Subotica 2013.

Propovijed mons. Đure Hranića u pečuškoj katedrali 13. 09. 2014. g.

Draga braćo i sestre!

Kad je najmlađi apostol, koji je za Isusom pošao kao mladić, u svojoj starosti pisao evanđelje, on je pred sobom već imao i iskustvo života prve Crkve. U vrijeme kad on piše evanđelje ta je Crkva bila ponovo zahvaćena žestokim progonima. A već su u ranijim progonima bili ubijeni apostoli i mnogi od odnih koji su povjerovali na njihovu riječ. Crkva se širila unatoč progonima i mučeništvu. Bilo je onih koji su hrabro umirali i podnosili progone. No bilo je i slabića, koji su u tim progonima u strahu za vlastitu kožu zanijekali svoju pripadnost Isusu. Kad je prošao val progona gorko su se kajali zbog svoje slabosti. Takvima palima bila je određena dugotrajna pokora i bilo im je uskraćeno da sudjeluju da pristupaju Euharistiji. Gledajuć tu mladu progonjenu i uplašenu crkvu, stanje u dušama njezinih članova, kajanje onih koji su se u određenom trenutku uplašili i u progonu pokazali slabima, Ivan u svom evanđeoskom odlomku koji piše prisjeća tu zajednicu na ukazanje uskrslog Isusa sedmorici apostola koji su nakon Isusove smrti bili u sličnom stanju. U središte pozornosti Ivan stavlja Isusov susret s Petrom. S Petrom, jer je Petar u društvu Isusovih protivnika izdao svoga Učitelja. Izdaja je ranila Učitelja i zarezala se u Petrovo srce.

Nakon svega, Isus započinje razgovor s Petrom. Započinje ga pitanjem: *„Šimune Ivanov, ljubiš li me više nego ovi? Na početku razgovora Učiteljevo je srce puno ljubavi.”* Kao i uvijek. Po tom ga učenici prepoznaju. Petrovo srce, pak, još nije izliječeno. U njemu su pomiješane ljubav i izdaja.

Petar je Učitelja izdao u društvu Isusovih protivnika. Izdao ga je tako da se učinio sličnim njegovim protivnicima. Približio se protivnicima svoga Učitelja. Oponašao ih je. Bio je s njima oko iste vatre i htio umanjiti razlike između sebe i njih. Trudio se biti im što sličnijim. No, odnos prema Učitelju je već bio toliko jak da Petar nije bio u stanju prekriti svoju povezanost s njim. Izdaja je i bila u tome što Petar pred drugima nije imao hrabrosti pokazati po čemu se njegov odnos s učiteljem razlikuje od njihova. Na Petru su svi vidjeli njegovu pripadnost Učitelju. Petar je, naravno, znao za nju, ali nije javno pristao uz nju.

Isus ga tog uskrsnog jutra, pred drugima, javno pita o njegovoj ljubavi. Iz Petra, u kome je ljubav pomiješana s izdajom, Isus svojim pitanjima na svjetlo javnosti izvlači njegovu ljubav. Ako se Petar izdajom činio sličnim Isusovim protivnicima, Isus ga svojim pitanjima čini različitim od drugih koji ga isto tako ljube. Uočavamo kako izdaja, zlo, nastoji ljude učiniti sličnima sebi. A ljubav je snaga koja ima hrabrosti pokazati razlike. U zlu postoji strah od razlike s drugima. U ljubavi postoji težnja za zajedništvom, bez obzira na razlike.

Da bi se oslobodio posljedica javne izdaje, Petru je bilo potrebno da javno iskusi svoje izricanje ljubavi prema Isusu. Petru je potrebno da ljubav nadvisi izdaju. Petru je potrebno da se njegova ljubav prema Učitelju pokaže javno. Tako će se obraniti od zla koje ga u javnosti prisiljava na izjednačenje s drugima i ne dopušta mu da bude različit od drugih.

No, pitanje o ljubavi *„Petre, ljubiš li me?”* i odgovor na to pitanje nisu dovoljni za ljubav. Ljubav treba postati plodnom, opipljivom, konkretnom. Od nje se trebaju moći hraniti drugi. Ljubav se ne iscrpljuje

u međusobnom odnosu. Ona se prelijeva na druge. Ljubavi nije dovoljno da se prelijeva iz srca u srce, pa ni to da se pokazuje u javnosti. Ona postaje hrana trećima. *„Pasi, jaganjce moje!"* Pasi ovce moje! Čim je Petar dopustio ljubavi da ona ponovo zaživi i da se razgori u njemu, Isus od njega traži da ljubavlju hrani druge. Od njegove ljubavi prema Isus trebaju živjeti treći: Isusovo stado.

Pitanje koje traži više ljubavi od drugih pitanje je vjere. Onaj tko je zatajio više od drugih sada je pozvan na veću ljubav. *„U razlici sam si se opasivao i hodio kamo si htio"* i *„drugi će te opasivati i voditi kamo nećeš"* krije se razlika vjere oslonjene na vlastitu snagu i vjere iz poslušnosti Bogu. Petar u ovom razgovoru uči odricati se svoje volje. Kada se oslanjao na nju, završio je u izdaji. Kada krene za Isusom, poslušan njegovoj zapovijedi, dospje do križa. Oslonjen na svoju volju Šimun nikada ne bi postao Petrom. Postaje Kefom, Stijenom, onim što je Učitelj vidio u prvom susretu, tek kada pristane ići za Učiteljem i biti poslušan njegovoj volji. Hod za Učiteljem nije samovolja, nego poslušnost. Učitelj mu veli da će ga drugi opasivati i voditi. Taj drugi je sam Učitelj. On ga poziva da krene za njim.

Susret s Isusom na obali Genezaretskoga jezera, susret uz lomljenje kruha i u zajednici s drugima, susret ispunjen izricanjem ljubavi i pristankom na poslušnost Isusu sve do smrti, vrijeme je Petrove nutarnje preobrazbe, ozdravljenja i pristanka na poslušnost, na preuzimanje zadataka, pristanka na potpuno predanje i hod za Isusom. U njemu se nazire i živa mogućnost preobrazbe svakog čovjeka.

Doručak s Isusom i razgovor o ljubavi uviru u jasan zadatak hranjenja onih koji pripadaju Isusu, a gladni su. Nazire se tako mjesto i svrha Euharistije. Ona je mjesto susreta s uskrslim Isusom, ona je mjesto gdje se prima zadatak unošenja ljubavi u svijet. Amen.

Susret svećenika u Kukinju

Važna je nazočnost narodnosnih jezika u liturgijskim obredima

U organizaciji Hrvatske referature Pastoralnog vikarijata Pečuške biskupije u utorak, 9-og rujna u kukinjskoj crkvi održano je savjetovanje svećenika spomenute biskupije koji djeluju ili su djelovali u hrvatskim zajednicama Baranjske županije. Pozivu su se odazvali vlč. Norbert Nagy povjerenik za omladinu, Attila Bognár župnik iz Mohača, Gabrijel Barić županijski vikar/kapelan crkve u Kertvárosu, vlč. Jozo Egri župnik iz Šeljina, vlč. Augustin Darnai župnik iz Šašda, vlč. Ilija Čuzdi župnik iz Martinca, vlč. Ladislav Bačmai župnik iz Seksarda, povjerenik za obiteljski pastoral, a njihov je domaćin bio prečasni Ladislav Ronta, ispred referature. Na susretu se raz-

govaralo o tome da je važna prisutnost materinjeg jezika u vjerskom životu, nadalje da je potrebno voditi brigu o vjeronauku na materinjem jeziku već u vrtiću, da je briga o mladima kao i mladim obiteljima izazov, te da su važna vjerska izdanja na hrvatskom jeziku ne samo za puk već i za svećenike. Važno bi bilo sresti se sa predsjednicima hrvatskih samouprava, te sa voditeljima školskih i drugih ustanova glede uspostavljenja suradnje i naglašavanja obostranosti u toj suradnji. Potaknuto je pitanje postoje li smjernice na razini biskupije glede rada s narodnosnim manjinama, bilo je usporedbi s vjerskim životom i nacionalnom svijesti Mađara izvan mađarske granice. Na kraju dvosatne rasprave nazočni su do daljeg ostali na tome da će se svaki truditi na svom polju učiniti po svojoj mogućnosti sve da korektno „odradi svoj posao" u hrvatskim zajednicama.
U podne je u kukinjskoj crkvi održana jednosatna molitvena pobožnost, kada se nazočnim svećenicima

pridružio i župnik István Horváth, a vjernicima iz Kukinja pak vjernici iz Pogana koje animirala načelnica Aga Dragovac, i iz Salante čiji je dolazak organizirao predsjednik hrvatske samouprave Mića Štandovar. Do 13 sati molio se Gospin pozdrav, Gospina litanija i radosna i slavna krunica, čitalo se u povodu Male Gospe, pjevale su se marijanske pjesme koje je predvodila Marija Bošnjak iz Pečuha.

Nakon molitvene pobožnosti goste su ugostili Kukinjska hrvatska narodnosna samouprava i mještani.

MKT

Centar misli Ivana Pavla II. u Varšavi

Centar misli Ivana Pavla II. osnovan je 2006. u glavnom gradu Poljske, Varšavi kako bi se istraživala, dokumentirala i širila učenja poljskog pape na inovativan način.

„Što je kultura? Kultura je izraz čovjeka. To je potvrda čovječanstva (...) .Kultura je izraz za međusobnu komunikaciju i interakciju istomišljenika. Ona je stvorena u službi općeg dobra - i temelj je dobrih ljudskih zajednica." Riječi su to Sv. Ivana Pavla II. prilikom svog prvog posjeta Poljskoj kao papa i ujedno inspiracija za rad centra.

Centar je otvoren za sve zainteresirane koji žele produbiti svoje razmišljanje o Papinoj ostavštini putem novih istraživačkih projekata. U zgradi centra osiguran je prostor, kulturno središte za susrete i dijaloge s vjernicima, nevjernicima, onima koji traže istinu o svijetu oko nas. To je mjesto za ljude koji žele aktivno odgovoriti na suvremene izazove i prevladati pasivnost i kojima je poseban uzor bio sveti papa Ivan Pavao II. – rekao je Norbert Szczepański, ravnatelj Centra misli Ivana Pavla II u Varšavi.

Prisjećanjem na riječi poljskog pape „(...) raznolikost, koji neki smatraju kao moguću veliku prijetnju - kroz dijalog se temelji na uzajamnom poštovanju - izvor je dubljeg razumijevanja otajstva ljudskoga života". Centar želi pomoći da bolje razumijemo svijet oko nas, ovdje se razgovara o najvažnijim vrijednostima koje grade život i društvo. Ne smiju se zaboraviti izvanredna intelektualna dostignuća Sv. Ivana Pavla II. koji je često bio izvor odgovora na najteža pitanja.

Pokrenuta je i internetska televizija koja osigurava da sve što se događa u Centru misli Ivana Pavla II. odpluta na vodu internetskog oceana. Sastanci, rasprave, radionice itd. putem web televizije dostupne su i široj publici.

Crkva Sv. Ane u Varšavi

Centar vodi niz projekata: znanstvene, kulturne i edukativne projekte, međunarodne festivale, koncerte, ulične akcije i događanja itd. Vrlo je aktivan pjevački zbor. Centar objavljuje knjige, ima široku paletu publikacija i multimedijalnih izdanja, a također ima i knjižnicu.

U knjižnici se nalazi 5500 primjeraka knjiga i časopisa objavljenih na poljskom i stranim jezicima koji predstavljaju učenja pape Ivana Pavla II. i koji dokumentiraju njegovo djelovanje za vrijeme svog pontifikata.

U okviru Centra djeluje Institut za istraživanje i znanstveno djelovanje od 2012. Njegova zadaća je da slijedi Papinu intelektualnu baštinu, udubljuje u pitanja suvremene filozofije, teologije i društvenih znanosti. Institut ne istražuje samo tekstove Ivana Pavla II, već sve ono što je papa smatrao važnim u istrazi istine o čovjeku, njegovu dostojanstvu i svijetu.

Kao dio istraživanja Institut provodi analitičke projekte, uključujući sociološka istraživanja, organizira međunarodne konferencije, seminare i rasprave. Nedavno je održana i međunarodna konferencija „Ivan Pavao II. i duhovni temelj jedinstva Europe”.

Sveti Otac je, među ostalim, podupirao razvoj volonterstva i posebnu je pozornost posvetio da se pomogne onima kojima je to potrebno. Zahvaljujući mladim ljudima koji ne vide u papi samo spomenik, nego osobu od krvi i mesa u Centru je osnovan volonterski program „Inkubator ljubavi” i krenulo se u pomoć ljudima u potrebi. Volonteri se uključuju u rad sa starijim osobama, osobama s invaliditetom, djecom u udomiteljskim obiteljima, obiteljima u riziku od socijalne ugroženosti, u društvenim centrima i domovima za nezbrinutu djecu. Dobrovoljci pomažu provoditi istraživačke projekte i širiti poruke Ivana Pavla II.

Papa Ivan Pavao II. volio je mlade zvati „budućnošću i nadom Crkve”, stoga Centar nudi program stipendiranja za djecu i mladež. Mnogi njihovi programi usmjereni su za mlade ljude, koji im daju priliku sudjelovati u različitim projektima i natjecanjima i koji omogućuju produbljivanje znanja o Ivanu Pavlu II. Kroz takovih akcija mladi mogu naučiti dobre stavove ili osjećaj zadovoljstva nesebične pomoći drugim ljudima.

Timea Šakan Škrlin

Drugog listopada spominjemo se anđela čuvara

„Svjetlo bez početka” sam je beskonačni Bog. A svaki anđeo, pa tako i anđeo čuvar, svjetlo je duhovno, nebesko biće koje stalno gleda Božje lice uživajući u praiskonskoj Božjoj blizini i prisutnosti. I nije to samo neko pobožno razmišljanje o anđelima, već ozbiljan nauk koji se temelji na ugledu Svetoga pisma. Isus, govoreći o navođenju na grijeh, kaže: „Pazite da ne prezrete ni jednoga od ovih malenih, jer anđeli njihovi, kažem vam, na nebesima neprestano gledaju lice Oca moga nebeskog” (Mt 18,10).

Vjerujemo li u svog anđela čuvara, pouzdajemo li se u njega? O njemu je pisano: „Bog anđelima svojim – dakle i mome anđelu čuvaru – zapovjedi da te čuvaju na svim putima tvojim” (Ps 91,11). Bog nas ne sili na vjeru u anđela čuvara, na pouzdanje u njegovu pomoć. On poštiva našu slobodnu volju. Mi možemo u njega vjerovati, zazivati ga ili ne. Mi možemo s njim prijateljevati kao što se prijateljuje s drugim prijateljem ili ga jednostavno zaobilaziti, ne znati za njega, kao da uopće ne bi postojao. Dobar kršćanin s radošću i zahvalnošću prihvaća sve Božje darove, pa tako i dar anđela čuvara.

O anđelima čuvarima piše Đuro Franković. U molitvicama mađarskih Hrvata, naročito koje su namijenjene djeci, anđeo čuvar, odnosno anđeli, danju i noću čuvaju dijete. Svako dijete, prigodom rođenja, dobije svoga anđela čuvara, koji ga prati od rođenja do smrti, stojeći mu na desnom ramenu ili za njegovim leđima, podučava ga dobru, a odvraća od zla. Djetetu sam Bog određuje njegova čuvara. A kada se ono rodi dobije svog anđela na zemlji te u isti čas na nebu se pali jedna zvijezda.

Anđel Božji, čuvar moj,
Bog je tebe meni do,
Za čuvara izabr'o

Da me čuvaš dan i noć,
Da mi t'jelo opočine,
A duša odamjene. Amen.

Pribilježio Đuro FRANKOVIĆ u baranjskom Šaroku (Sárok)

*odamjenit – odmoriti

Najviše se noću traži zaštita anđela od zlih sila.

Anđel moj, čuvar moj,
Čuvaj mene ovu noć,
Da mi telo otpočine,
Da mi duša ne pogine.
O, Ivane Krstitelju,
Krsti mene k'o i tebe!
Krst me čuva do polnoći.
A Marija od polnoći.
Svi anđeli od sveta,
Sam Bog do v'jeka.

Pribilježio Đuro FRANKOVIĆ u baranjskom Kukinju (Kökény)

Naprosto imamo dojam da anđeli nikada ne spavaju, uvijek su budni te zvečenjem tjeraju zle sile.

Hvaljen Isus, dvor nebeski,
U tebi je stol nebeski,
I na stolu križ raspeti,
I na križu Bog raspeti.
Anđel zveči, Gospa kleči
Pred Isusom ranjenim,
Pred Isusom spasenim.
Spasi, Isus, dušu moju,
Kano telo samo svoje.
Sveto telo Isusovo,
Na oltaru posvećeno,
Svim dušicam' podeljeno.

Pribilježio Đuro FRANKOVIĆ u podravskom Lukovišću (Lakócsa)

Ja ishodim se svoje molitve Bogu
Na falu Bogu, na diku,
I Blaženi Divici Mariji
I anđelu čuvaru.
Koji me čuva i brani
I na vodi, i na gori,
I na putu, i na drumu,
I na noćku, i na danak,
I na vuru, i na časak,
I na sakim dobrim delu zemlje. Amen.

Kazivala Katica FRANKOVIĆ-LOVKOVIĆ, Lukovišće

Pribilježio Đuro FRANKOVIĆ

* drum (tur.) – put; vura (ger.) – sat

Ajdmo spati, Boga zvati
I Mariju milovati,
Koja Boga porodila
I na noge postavila.
Bog se diže iz nebesa,
Nebesa se otvaraše,
Anđeli se poklanjaše.
Gospa sedi okrunjena,
Puna duha napunjena,
Spasitelja porodila,
Spasite, Bože, duše naše. Amen.

Kazivala Katica FRANKOVIĆ-LOVKOVIĆ, Lukovišće

Pribilježio Đuro FRANKOVIĆ

Križ na čelu, Marija na usti,
Anđeli na prsu.
Križ me čuva do pol noći,
A Marija od pol noći,
Svi anđeli do sveta,
Sam Bog do vijeka. Amen.

Pribilježila Anica POPOVIĆ, Olas

Bog određuje svakom čovjeku svoga anđela čuvara.

Anđel Božji, čuvar moj,
Čuvaj mene i život moj,
I duhovni vas pokoj!
Mene Bog vam' d'o,
Za čuvara izabr'o.
Zato molim Boga moga
I čuvara mog dobroga,
Što ću danas izmoliti
S tim ću Boga pohvaliti
Neka budu dila moja
Svemu vama, Bože. Amen.

Pribilježio Đuro FRANKOVIĆ u Mohaču

Dragi čitatelji časopisa ZORNICA!

Zahvalna i radosna sam što smijem sudjelovati u ovom časopisu, našem listu za Hrvate katolike. Javljam se iz Budimpešte iz Redovničke Zajednice Sestara Karmelićanki Božanskog Srca Isusova kojoj pripadam. Da vam govorim o našoj Zajednici, ne mogu dok vam ne prestavim onu, koja je prva došla u Mađarsku iz ljubavi prema dušama koje trebaju ponajviše duhovnu pomoć. Ta djevojka je zaljubljenica u Isusa Krista, Majka Marija Terezija od Sv. Josipa, krsnim imenom Ana-Marija Tauscher. Tražila je priliku za smještaj siromašne djece, koji broj u ono vrijeme nije bio malen, i otvarala dom za domom. U Mađarskoj je prvi dom otvorila u Ujpeštu da bi za desetak godina osnivala domove za napuštenu djecu i u Hrvatskoj, najprije na Ksaveru pa Zagrebu i dalje po cijeloj Hrvatskoj, gdje danas imamo deset naših samostana. Deseti samostan je osnovan od Zagrebačke Provincije u Bosni i Hercegovini, u Gabela Polju, za stotu obljetnicu osnutka Družbe koja je zaživjela – 1991. Bl. Marija Terezija od Sv. Josipa, Ana-Maria Tauscher van den Bosch proglašena je blaženom 2006. zbog svoje posebne ljubavi prema Bogu i bližnjemu. Kad je 1907. godine došla u Budimpeštu dovela je sa sobom nekoliko sestara koje su odmah pristupile siromašnima, i skupljale napuštenu djecu u svoj dom. Za njih Blažena Majka piše: *Sve su bile ispunjene divnom revnošću, spremne da žrtvom i neprestanim patnjama pridobivaju Božanskom Spasitelju sve zalutale duše.* Blažena Majka Marija Terezija od Sv. Josipa osobno je boravila u Mađarskoj osam mjeseci i za to vrijeme osnovala je četiri nova samostana i četiri nova doma i tako postavile temelje Karmelu Božanskog Srca Isusova u Mađarskoj. Rekla je: *Ovdje nam se nizala milost na milost.*

Poslije su osnovale Karmelićanke još nekoliko kuća koje su bile kasnije sve oduzete a sestre ostavile uniformu i vratile se svojim kućama. U Kronici ovog samostana, ovih dana, možemo pročitati sljedeće: *U stotoj obljetnici osnutka Karmela Božanskog srca Isusova u Mađarskoj imali smo priliku za preuzimanje nekih kuća oduzetih u komunizmu. Od raznih mogućnosti, zgrada u Ujpeštu je preuzeta za renovaciju i adaptaciju samostana za sestre u vidu vrtića i jaslica.*

Naša Generalna uprava iz Holandije iz Sitarda pobrinula se za dostojnu obnovu počevši od krova do okoliša. Molimo Gospodina, kao što su obnovljene zgrade, da nam udijeli milost obnove mladih članova kako bi povećao naš broj. Ovih dana nam se pridružila djevojka Cintija Paukovits iz Petrovog Sela s željom da kao Karmelićanka Božanskog Srca Isusova može svojim molitvenim životom i radom privoditi duše k Božanskom Srcu Isusovu. Preporučujemo je u molitve da njezini prvi koraci budu stvarni temelj njezine budućnosti za dobro Crkve i spas duša.

15. kolovoza 2014. godine Cintija je prešla prag klauzure i obukla haljinu prvog stupnja na putu kojim je krenula prema ostvarenju cilja kao karmelićanka Božanskog srca Isusova.

Privukao ju je ISUS U KARMELU ALI U OTVORENOM KARMELU. Naša Utemeljiteljica, Blažena Marija Terezija od Sv. Josipa, nasljedujući Sv. Tereziju iz Avile, želi poput nje njegovati duboku intimnost s Bogom ali bez stroge klauzure kako bi se lakše približila potrebnima. I to ostavlja u baštinu svojim sestrama za spas duša i dobro Crkve kako bi svi upoznali ljubav Isusa Krista prema čovjeku.

Zbog ove žeđe Isusova Srca za dušama želja nam je da nam se pridužе mnoge djevojke koje će raditi za dobro Crkve i društva, ali kao karmelićanke Božanskog Srca Isusova, za to žarko molimo, a i Vama, dragi čitatelji, preporučam da se pridružite ovoj nakani molitvom i dobrim savjetom.

S. Leticija Marić
– Karmelićanka
Božanskog Srca Isusova

„Crveno, bijelo, lišće zeleno, u krunicu Majki upleteno!"

„Blažena Djevica Marija je krunici podarila takvo djelovanje, da ne postoji nijedan materijalni, duhovni, nacionalni ili međunarodni problem, koji se putem nje i naše žrtve ne bi mogao riješiti". (Sestra Lucija iz Fatime)

Riječ krunica umanjenica je od riječi kruna, uveo ju je mistik, dominikanac, Heinrich Seuseiz Konstanze. U njegovo vrijeme bio je običaj među zaljubljenima da se međusobno darivaju krunama - vijencima ruža. To ga je navelo na ideju da Bl. Djevici Mariji isplete vijenac od (tada) 150 ruža, i tako smo dobili dvostruki naziv: krunica i ružarij.

Papa Leon XIII. krunicu g. 1883. preporučuje vjerničkom puku kao osobnu, obiteljsku i crkvenu molitvu tvrdeći da nema uspješnijeg lijeka zlima vremenima svoga vremena nego da se ljudi povrate Kristu…

Uslišen zagovor I.

Blagdan Blažene Djevice Marije od krunice utemeljen je kao zahvala Gospi za veliku pobjedu kršćanske flote nad turskom flotom u bitci kod Lepanta, 7. listopada 1571. godine. Tad su kršćani na poziv pape Pia V. molili zagovor Majke Božje molitvom krunice i pobijedili nadmoćniju tursku vojsku.

Nakon drugih pobjeda nad Turcima, koje su također izvojevane uz zagovor Majke Božje, ovaj je blagdan ustanovio papa Klement XI. U molitvi krunice razmatraju se otajstva iz Isusova života, gledana kroz srce Bogorodice Marije.

Uslišen zagovor II.

„U listopadu, svake godine, u duši mi jače zaživi rodno selo i događaj koji se zbio u jesen ratne 1944. godine, par ljeta prije mojega rođenja. Selo se nalazi na vjetrometini uz Dunav. Odrasli su muškarci većina na ratištima. Ostali su starci, žene i djeca. Bore se na ratištu vlastita praga s neimaštinom, gladi i zimom, u nadi čekajući očeve, muževe, djecu i braću. Župnik Matiša Zvekanović bdije nad svojim stadom. Moli Boga da očuva narod od pošasti rata. Jednog jutra proleti glas od usta do usta: selo će biti granatirano

ako se ne ispuni što traži neprijatelj. Nema kuće koja nije zaplakala, u tjeskobu i strepnju se obukla. Stigao glas i do župnika. Još isti dan nova vijest poleti selom: navečer u crkvu svi koji su u stanju hodati. Običan dan a crkva prepuna. Mjesta ni za stajanje nema ali nikom i ne smeta. Svatko je došao sa svojim bremenom na srcu. U zamračenoj crkvi tek po koji fenjer svijetli i par voštanica. Župnik poziva sve na zavjet Majci Božjoj. Započinje molitvu. Cijelom crkvom zabruji vapaj bola, molitva srca... molitva Ocu. Oče naš! ... Oče naš! ... Oče...!!! Zatim molitva Majci... molitva krunice. Kroz pjesmu Kraljici krunice naglašuju se riječi „budi nam spas!" Mole starci i starice, mole žene, mole majke.

Djeca ponavljaju: Majko Božja! Majko Božja! Majko... Majčice, spasi nas! Nikad se u selu nije jače molilo, tako vapilo, toliko boli izlilo, takve molbe pred Boga stavljalo. Sve do kasno u noć. Večerima. Ustrajno. Sa svojim voljenim župnikom na čelu. Zar Majčino srce da ostane hladno na sve ovo? Zar Otac da prečuje tolike i takve molbe? Trinaestog listopada, u podne, na dan posljednjeg Gospina ukazanja u Fatimi, minula je opasnost. Majka Marija je očuvala selo a Otac zaštitio svoju djecu. Župnik Matiša se u ime sela zavjetovao: Svakog trinaestog listopada, točno u podne, služit će se sveta misa zahvalnica Majci Božjoj Fatimskoj. Do danas zavjet nije prekinut. Fatimska Gospa se ljubavlju i zahvalnošću časti u Bačkom Monoštoru." (Marko Forgić-Zvonik)

U 17. stoljeću širi se i pobožna predaja kako je Krunicu ustanovio sveti Dominik (+ 1221.), valja istaknuti da će upravo dominikanci biti veliki šiteritelji molitve. U 16. stoljeću s dominikancem Albertom od Castella Krunica dobiva današnji oblik. Papa Pio XII. za Krunicu je rekao da je „sažetak svega Evanđelja". Tu je zapravo prisutna cijela Biblija („Biblija siromašnih", kako ju je nazvao papa Ivan XXIII,) za one koji je u tom trenutku ne mogu čitati, ali o njoj mogu razmišljati.

Odabrala: Milica Klaić Tarađija

Dr. sc. Agneza Szabo, Zagreb

Prvi svjetski rat jučer i njegove poruke danas

Jedno je upotrijebiti oružje u opravdnoj obrani naroda, a drugo je htjeti podjarmiti druge narode. – Koji ispravno vrše vojnu dužnost služeći domovini, istinski pridonose učvršćenju pravednoga mira. (Drugi Vatikanski sabor, 1965.).

Uvodne misli

Svi se ljudi slažu, pa i oni najodgovorniji, koji imaju vlast odlučivati o ratu i miru, da je rat najgore rješenje za čovjeka, narode i države, za cijeli svijet. Slažu se i u tome, da su ratovi, od uvijek nanosili, i još uvijek nanose svijetu goleme materijalne i moralne štete, s dugoročnim posljedicama osobito za siromašnije. Ipak, kako također ističe Drugi Vatikanski sabor: „Jedno je upotrijebiti oružje u opravdanoj obrani naroda, a drugo je htjeti podjarmiti druge narode."

I danas je otimanje tuđega na ovaj ili onaj način, jedna od najtežih rana čovječanstva, i glavni je razlog izbijanja Prvoga svjetskoga rata (1914.-1918.). I hrvatski narod, jer je bio u sastavu Austro-Ugarske, morao je sudjelovati i trpjeti goleme ratne štete – ljudske, materijalne, i duhovne. Nesretna vojna i interesna podjela svijeta radi očuvanja starih i traženja novih kolonija od dviju suprotnih sila: Antante (Engleska, Francuska i Rusija) te Centralnih sila (Njemačke i Austro-Ugarske) samo je čekala povod i vrijeme za konačni vojni obračun za ostvarenje svojih ciljeva. Stoga je Sarajevski atentat 28. lipnja 1914. na austro-ugarskog prestolonasljenika i nadvojvodu Franju Ferdinanda bio „ulje na vatru" koja je već plamtjela u svojoj grešnoj i protuljudskoj žudnji za novim posjedima i njihovom podjelom. Mjesec dana poslije, atentat je iskorišten kao povod za Prvi svjetski rat, do tada neslućenih i neviđenih razmjera i teških posljedica.

Gavrilo Princip (mala slika), Franjo Ferdinand sa suprugom

I. Neposredni uzroci i početak Prvog svjetskog rata

Danas znamo, da je mučki izvedeni atentat u Sarajevu ilegalno pripreman potresao cijeli svijet. Austro-Ugarska je optužila Srbiju za umiješanost u Bosnu i pripisala joj odgovornost za atentat. Kako Srbija nije poduzimala ništa u pronalaženju i kažnjavanju krivaca, Austro-Ugarska je 23. srpnja 1914. službeno zatražila od Srbije da dopusti njenim organima da oni u Srbiji provedu istragu o atentatu. Dala je i rok od dva dana za odgovor. Kako Srbija nije dala povoljan odgovor, Austro-Ugarska 25. srpnja 1914. prekida diplomatske odnose sa Srbijom. A 28. srpnja 1914. car i kralj Franjo Josip I. objavio je rat Srbiji. Ističem, da je Franjo Josip I. tada zatražio od pape Pija X. blagoslov austro-ugarske vojske, ali je papa lakonski odgovorio: „Blagoslovit ću samo mir". Tri tjedna poslije Papa je umro (20. kolovoza 1914.).

Daljni tijek rata - ulazak novih zemalja

Najava rata Srbiji, za koji su obje saveznice Njemačka i Austro-Ugarska bile uvjerene da će to biti samo „Blitz-Krieg'', i završiti za nekoliko dana potpunim slomom Srbije, brzo se pokazala promašenom. Tim više što Njemačka još nije bila spremna za rat svjetskih razmjera,premda se pripremala na takove operacije. Stoga je započeti rat brzo pokazao svoje agresivno, ali i – dugoročno krvavo lice. Srbija je, bojeći se brzog sloma, odmah zatražila vojnu pomoć Crne Gore i Rusije, i koje su odmah započele mobilizaciju. Isto je, premda nepozvana učinila i Francuska. Zato je Njemačka, kako bi oslabila vojnu pomoć Srbiji, tri dana kasnije, i to već 1. kolovoza 1914. navijestila rat Rusiji, a već 3. kolovoza 1914. i Francuskoj, želeći joj što prije zadati „smrtni udarac.'' Da to i postigne, Njemačka je s ciljem taktike „munjevitog rata'' već 4. kolovoza 1914. zakoračila na belgijsko tlo želeći ući u Francusku sa sjeverne strane, i tako lukavo izbjeći očekivani pozicioni rat na dobro utvrđenoj njemačko-francuskoj granici. U ovakovoj je situaciji, i Velika Britanija odlučila ući u ratni vrtlog, ali na strani Antante (Francuske i Rusije). Zato je i ona istoga dana, 4. kolovoza 1914. odmah započela i to bez objave rata, vojne akcije protiv Njemačke. Procijenivši sada i Japan, da je započeo rat „ sviju protiv svih'' i on je požurio silom rata ostvariti i svoje političko-teritorijalne planove. Pristupio je silama Antante i u Kini želio zauzeti njemačke kolonijalne posjede.

Tako su već za mjesec dana nastala u Europi tri bojišta: Zapadno bojište: na kojem je Njemačka, pregazivši Belgiju i nakon napredovanja prema

francuskoj prijestolnici, gradu Parizu, uskoro prisiljena na povlačenje. Na to su je primorale ubrzane intervencije britanskih snaga početkom rujna 1914. u glasovitoj bitci na Marni. Njemačka je time zauvijek izgubila svaku nadu u pobjednički munjeviti rat. Stabilizirano je pozicijsko bojište s malim ratnim izmjenama i uspjesima obiju strana, i uz ogromne ljudske gubitke.

Otvoreno je tada i drugo Istočno bojište. Rat su vodile udružene Njemačke i austro-ugarske postrojbe protiv Rusije i njenih snaga, koje su bivale potisnute, ali se rat morao još nastaviti. Tako je krajem 1914. uspostavljeno pozicijsko ratovanje stabilizirano u Bukovini i Galiciji. Potrajalo je do svršetka rata. U dalekoj Bukovini, a još više u Galiciji bili su i hrvatski mobilizirani nladići.

Treće, Balkansko bojište, uspostavjeno 12. kolovoza 1914. i u vrijeme kad su austro-ugarske jedinice, u kojima su mobilizirani i hrvatski mladići, prodirale u Srbiju iz Bosne, preko Drine i Srijema, i Save. Suprotno očekivanju, Srbija je pružala jak otpor, ali je Austro-Ugarska, nakon primanja pojačanja, prisilila njezinu vojsku na povlačenje, ali samo do kraja studenoga 1914. Srbijanska vojska uskoro je opremljena oružjem od članica Antante, i preuzima inicijativu. Centralnim silama prišla je Turska, a uskoro jednom i drugom bloku više drugih zemalja. Širio se tako ratni vrtlog i sve ratne nevolje širom kugle zemaljske.

Ovdje počiva
Nikola Stanić
1897-1915
Rosite grob majčine suze
Smrt mi za mjesec dva sina uze
Nikola doma našao smrt svoju
Marko junački pao na boju
Pogan (Mađarska)

Ovdje počiva u miru
Ivan Križić
koji junačkom smrću
pade u svjetskom ratu
braneći domovinu na taljanskom bojištu
8. sept. 1917. živ. 20 god.
Nijemet (Mađarska)

II. Osvrt na kraj rata – i uzaludno traženje mira

Videći sve bijesniju, ali i sve neizvjesniju ratnu situaciju, i novi papa Benedikt XV. odlučio je posredovati. Okružnicom od 1. studenoga 1914. molio je zaraćene strane za što brži prestanak rata, i sklapanje mira. Ipak, svi su radije tražili rat, nego mir. Namirenje svojih starih i novih „računa'' i što veći ratni plijen. Zato je Italija istupila iz saveza Centralnih sila, te ušla u rat na strani Antante, koje su joj temeljem tajnog ugovora u Londonu od 26. travnja 1915. jamčile ispunjenje njenih starih i prastarih želja, istočnu, to jest hrvatsku jadransku obalu zajedno s Kvarnerom, gradom Rijeka, te Istrom. S tim u vezi valja gledati i snažne hrvatske pobjede nad talijanskom vojskom na Soči, ili kraj Kabarida i druge.

Uz to je postupno jačala politika koja je tražila propast Austro-Ugarske, kojoj se pridružuju i nekoji hrvatski političari, očekujući uz ponoć Antante, te Srbije njihove saveznice također, i stvaranje jugoslavenske države na demokratskim temeljima (Ante Trumbić, Frano Supilo i drugi). To je nakon izbijanja Oktobar-ske revolucije (1917.) i istupanja Rusije iz rata dovelo, između drugih brojnih deklaracija i pregovora, među kojima su Svibanjska u Beču (1917.), i uskoro još nesretnija po Hrvate, Krfske deklaracije (otok Krf, također 1917.), i koja se zbog svojega sadržaja smatra „negacijom hrvatske državnosti.'' Ova je ubrzanim koracima išla za stvaranjem unitarne Jugoslavije, što se uskoro i dogodilo nakon raspada Monarhije (1918.).

Ovdje ne možemo ulaziti u sve tijekove Prvog svjetskoga rata, kao i ulazak SAD i Grčke u rat, i osobito sve slabije pozicije Njemačke. A imala je i preslabe saveznike, i morala ih je često puta spašavati od sigurnoga sloma, osobito nakon smrti Franje Josipa I. (1916.).

Posljedice za Hrvatsku

Cara i kralja Franju Josipa I. za kojim tada nitko nije žalio, nasljedio je mirotvorni Karlo I. (IV.I) Austrijski (vladao 1916.-1918,). Umro je 1922. Zbog njegova mirotvorstva Papa Ivan Pavao II. proglasio ga je blaženim 3. listopada 2004. Naime, Karlo I.

Kašad (lijevo), Lukovišće (desno) / Mađarska

(IV.) odmah je, i u dogovoru sa Sv. Stolicom, radio oko separatnog mira i Monarhiju želio preurediti u federativnu državu. Međutim, sve izvjesnija pobjeda sila Antante, kojima se uskoro pridružilo još mnogo država, i unatoč teških socijalnih bijeda širom svijeta, ali i kod nas, bile su razlog da su mirotvorne ponude Karla I. (IV.) bile odlučno odbijene.

Bilo je to i razdoblje organizacije kršćanskog Karitasa u svijetu. I kod nas u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini, a pomoć se nastojala pružiti svima bez razlike „vjere i nacije''. Zbrinute su tada i kod nas na tisuće gladne djece. Snažnu je djelatnost pokazao i Crveni križ, osobito u traženju nestalih, kao i izbrinjavanje svakovrsnih ratnih stradalnika. Među njima su osim teških invalida, još i žene i djeca, te razorene obitelji. Uz to su dodatne nevolje, uzrokovale i česte epidemije, od kojih su trpjeli i hrvatski vojnici. Osobito pripadnici takozvanog zelenog kadra – ustvari vojni dezerteri koji više nisu željeli ratovati na strani Austro-Ugarske. Skrivali su se u šumama, a bilo je i javnih pobuna vojske, osobito hrvatskih mornara. I stoga su Centralne sile sve više gubile izgled za uspjeh, i trpjele su česte poraze. Redajući pobjede, sile Antante kojima se pridružuju i pobjedničke SAD, primorale su Karla I. (IV), koji je i hrvatski kralj, da se 11. studenoga 1918. odrekao prijestolja u Austriji, a već 13. studenoga u Hrvatskoj i Ugarskoj (Mađarskoj). Ovime su slom Austro-Ugarske i njezin raspad, uz istovremeni poraz Njemačke, a time i stvaranje država nove Europe, među kojima je i Jugoslavija, bile gotova stvar.

Prvi korak bilo je stvaranje Narodnog vijeća SHS – Slovenca Hrvata i Srba sa sjedištem u Zagrebu, a potom i Države SHS, ali se ove institucije u postojećem ratnom vrtlogu nisu uspjele konstituirati, a niti snaći, premda su nekoliko dana raspolagale i s hrvatskom vojnom silom. Ona im je pripala nakon što je Hrvatski sabor požurio već 29. listopada 1918. prekinuti sve odnose s Austro-Ugarskom.

Istina, bilo je u Hrvatskoj i političkih snaga koje su, gledajući munjevite, i duboke političke promjene, upozoravale na opasnosti za Hrvatsku. Tako je Stjepan Radić, 26. studenoga 1918. na sjednici Narodnoga vijeća SHS kazao i slijedeće: *„Gospodo, još nije prekasno! Ne srljajte kao guske u maglu!''* U Beograd – u Jugoslaviju, u naručje Karađorđevićima. Ipak, to je izaslanstvo stiglo u Beograd 1. prosinca 1918. A 5. prosinca 1918. gledali su razočarani zagrepčani „Prosinačke žrtve'' na Trgu bana Jelačića, koje nisu bile jedine u predugoj „tamnici naroda''. Mnogi su, ali prekasno, i gorko zažalili za Austro-Ugarskom.

Ipak, stoji i dalje deviza: historia magistra vitae est – povijest je učiteljica života, ali samo za one koji hoće i znaju od nje stalno učiti.

Posvećen je Kapovićev križ na Undi

Feri Frakaš je naprikdao obnovljen pilj od prvoga svitskoga boja

PUTNIK
Ov kamen svidoči to
da kakove žrtve je potribovala
naša siromaška domovina.
Poklekni i moli
Hvaljen budi Jezuš Kristuš!
(Odlomak ugarskoga natpisa na pilju)

U juniju 1914 ljeta Franjo Ferdinand austrougarski prijestolonasljednik ubijen je u atentatu u Sarajevu. Za misec dana kasnije zaplanuo je boj med Bečom i Srbijom, u kojega se je vrijeda zapleo cijeli svit (Europa, Balkan, Rusija, Japan i Amerika), sa poznatimi kolonizatorski uzroki. Svi su mislili da će rat biti kratak, do jeseni završen. Kao znamo trajao je četira ljeta dugo, zgubili smo 9,5 milijuni katan/vojnikov, prik 10 milijuni civilnih žrtav i oko 20 milijuni naranjeni se je vratilo iz boja domon.

„Undanci su 153 zgubili svoj žitak u boju, med njimi Ernő/Ernest Kapović ki se je u 76. pišačkoj pukovniji borio. A gdo je on bio, ča sam doznao od njega? –je informirao nazočne Feri Farkaš, o svojem istraživanju na Duhovski pandiljak pred posvećenjem kipa. Iz hištva Pavla Kapovića (1851-1916) i Magdalene Balogh (1856-1931) narodilo se je petero dite. Katarina, Elizabeta, Antonija, Ivan i kao najmladji Ernest Kapović (1896-1917). Iz spomenute 76. pišačke pukovnije premešćen je kasnije u 89. pišački puk kade je u 5. roju kao počasni vodnik služio sve do svoje smrti. U okolini Tarnopola (Ukrajna) kod naselja Iwaczówa dolny 21. oktobara ga je vjekovječila herojska smrt. Drugi dan u vrtu seoskoga kaštela u selu Plotycz je pokopan. Spomenik mu je majka dala postaviti na Undi, jer otac onda već nije živio, kod odvojke/raskrižja fileške i undanske ceste." 1956. ljeta iz bližnje katanske kasare katani su se većkrat tako „trenirali" da su pilje kraj cesta cijali i strijali. Tako je i ov trnjem krunjeni Kristušov kip nastao prez glave, i već

manjih –većih ranov je prebolio. Kroz ljeta je i s mahovinom debelo pokrt nastao. U vakovom stanju je počeo prije dvimi ljeti popravljati, krocati, čistiti križ undanski branitelj križev i piljov, hobi restaurator, Feri Farkas inženjer u mirovini." *„Bez pomoći ali ne bi mogao zagotoviti ovo djelo"*- je rekao i zahvalio se svim ljudem ki su mu bili na bilo koji način na pomoć u ovom poslu. Riči hvale je rekao farniku Štefanu Dumoviću, ki je trnjem krunjenu Kristuševu glavu dao načinjiti. Novčano podupiranje su ponudili Horst Maria Doppler, Mayrus Wilfried, László Gosztom i Péter Szabó, a dobrovoljnim djelom su bili na pomoć Ferenc Dömötör, Gábor Jákli, Kalman Farkas, Mihály Kiss, György Gosztom, János Unger i Károly Varga.
Na svečano posvećenje 9. junija oko 30 Undancev je došlo na otpodnevnu vičernju k obnovljenomu pilju. Po izlaganju Ferija Farkaša, gosp. farnik Štefan Du-

mović posvetio je križ i zahvalio se Feriju Farkašu za historičko istraživanje i za fizičko djelovanje i na dosadašnji restauracija. U ime undanske vjerske stolice darovao mu je svitski hodočasni album. Načelnik sela Franjo Guzmits je isto zahvalio njegov trud. Ljudi su se još dugo razgovarali uz kapljicu vina u prelipoj okolini obnovljenoga Kapovićevoga pilja. Željimo putnikom i pišačem kim put pred kipom pelja na Undu da stanu na minutu, da počinu, i ako im je želja da molu za miran žitak človičanstva.

foto 1. Putnički počivak kod odvojke fileškoga i undanskoga puta
foto 2. Farnik Unde velečasni Štefan Dumović naprikdaje dar hvale mjesne crikvene stolice

Marija Fülöp Huljev

Hodi, pajdaš, k meni

„Hodi, pajdaš, k meni,
Rane mi zaveži,
Zdignje me na više
Morti mi bu leže!"

„Glavicu mu primem,
Zdignem ga na više,
Al na velko žalost
Junak veče ne diše."

Groba mu skopali
Kre šume zelene,
Venca smo mu spleli
Ki se na povehne.

Križa napravili
Z bora zelenoga,
Kaj bu zlamenjuval
Pokoja večnoga.

S travicom, zemlicom
Groba smo zakrili,
Suznami očima
Smo ga ostavili.

Ov bu vence po njem
Ta mađerska šuma,
Ki s je verno branil
Svoje domovino.

Kazivač Peter Tulezi
r. u Keresturu (Murakeresztúr) 1923.
Pribilježio Đuro Franković

Dečki, napred! / Vorwärts Croatische Brüder!

U Hrvatskoj obilježen je ovogodišnji Međunarodni dan arhiva, 9. lipnja, izložbama i popratnim programima na temu Prvi svjetski rat u hrvatskim arhivima. *Hrvatski državni arhiv* postavio je izložbe „Sarajevski atentat 1914. godine i Prvi svjetski rat u dokumentima arhiva Samostana u Fojnici", „1914. u dokumentima HDA" te prikazao film „Sarajevski atentat" Fadila Hadžića.
Državni arhiv u Bjelovaru pripremio je izložbu u galeriji Gradskoga muzeja u Bjelovaru, „Bjelovarske bolnice u vrijeme velikog rata 1914-1918". „Dečki napred!" naziv je izložbe ratnih razglednica iz ostavštine Ivana Medveda koja će se postaviti u *Državnom arhivu u Osijeku*, *a vukovarski, u suradnji s Hrvatskim institutom za povijest*, organizirao je predavanja o Prvome svjetskom ratu, i projekciju igranog filma „Atentat u Sarajevu" Veljka Bulajića te izložbu Prvi svjetski rat u Vukovarsko-srijemskoj županiji.

Međimurski arhiv je u suradnji s mariborskim predstavio projekt „Vojne zgodbe iz sodnega arhiva”, a varaždinski postavio izložbu „Varaždin i Varaždinska županija na početku Velikog rata”. *U Državnom arhivu u Zagrebu* je otvorena izložba „Zagreb i Zagrepčani u Prvom svjetskom ratu”.
Izložba ratnih razglednica iz ostavštine Ivana Medveda (Rakovac, 1881.- Osijek, 1965.), orvorena je dakle u Osijeku, to je izbor iz tri vrijedna albuma razglednica iz razdoblja Prvog svjetskog rata, velikim dijelom ratno-promidžbenog karaktera. Razglednice su imale zadatak prikaza vojne moći, te podizanja ratnog morala i osjećaja zajedništva i domoljublja raspadajuće velesile Austro-Ugarske Monarhije i njezinih saveznika u ratu.

Za dadu u ratu

Evo, opet prođe jedan danak
i dolazi slatki, mirni sanak,
al prija nego što ću leći
dragom Bogu moljitvu ću reći
da mi bude uvik u pomoći,
i po danu i po tavne noći.
Obasjaj mi, Bože, dušu mladu
pa iz rata vrati našeg dadu.

Kazivačica: Eva Đuretić-Patarić (rođ. Santovo 1897).
Sakupio Živko Mandić

Groblje - Semartin

Miroslav Krleža

Proljeće hiljadu devet stotina i osamnaeste

O, opet u mutnom velu sjete/ oblaci krvavi lete,/ i nešto se sprema/ a spasa – nema
Evropa je danas kuća samotna u kojoj Zločin spi
i burad crna šuti i ludilo zri,
a fitilj žute lampe plače i plamen zelen vri,
u tmini šume krila i lijeću crni sni,
a jablanovi vise ko obješeni.
Danas je Evropa kuća samotna,
i u njoj zločin spi.

O, opet tutnje mrtvački vozovi,
i grme topovi,
i plaču soldati.
O, opet u mutnom velu sjete
oblaci krvavi lete,
i nešto se sprema
a spasa - nema.
I svi ljudi gore ko baklje nevidljivom bogu
koji ide.
Tek
neka se tužna djeca
toga boga stide
i plaču,
a oči ih od soli i od boli
peku,
i snijeg se tali
i proljetne vode teku.

Miroslav Krleža je počeo objavljivati poeziju u godinama I. svjetskog rata i njegova završetka npr. Pan (1917), Tri simfonije (1917), Pjesme I. i Pjesme II. (1918), Pjesme III. (1919), Lirika (1919).

Mirom protiv rata

Obilježavanje stogodišnjice početka Prvog svjetskog rata u Sarajevu odvijalo se kroz raznovrsne programe tijekom cijele jubilarne 2014. godine.
Institut za istoriju iz Sarajeva na čelu s prof. dr. Husnijom Kamberovićem dugo je pripremao veliki znanstveni skup Mjesto Prvog svjetskog rata u evropskoj historiji . Pomogle su srodne institucije iz Regensburga, Budimpešte, Sofije, Skopja, Ljubljane, Zagreba, Graza i Warsawe pa se od 18. do 21. lipnja u Sarajevu okupilo preko 100 uglednih historičara iz cijeloga svijeta. Njihovi referati oslikavali su razne

aspekte velikog svjetskog sukoba: od uzroka, ratnih zbivanja do utjecaja na povijest do današnjih dana. Očito je da se historija ponavlja i da se od pucnjeva Gavrila Principa u simbole Austro-Ugarske Monarhije: nadvojvodu Franju Ferdinanda i njegovu suprugu Sofiju, ništa nije previše promijenilo. Povijest je učiteljica života, ali su ljudi slabi učenici. Sličnosti sa zbivanjima u nedavnoj prošlosti na ovim prostorima, pa i danas u Europi, previše su velike da ne bi ostavile okus gorčine kod sudionika, bilo da su iznosili referate, bilo da su sudjelovali u plodonosnoj diskusiji

ili samo slušali sesije uz simultano prevođenje.
Glavna su zbivanja ipak bila između 21. 06. i 05. 07. 2014. g. Uključili su se muzeji, galerije, arhivi i brojni umjetnici, ali i sportski djelatnici. Najsvečaniji je svakako bio koncert Bečke filharmonije i zbora Opere sarajevskog Narodnog pozorišta. Održan je na sam dan atentata 28. 06. u obnovljenoj Vijećnici. Koncert su, uz članove Predsjedništva BiH, pratili predsjednici Austrije, Hrvatske, Crne Gore i Makedonije, visoki predstavnik međunarodne zajednice za BiH, članovi diplomatskog kora i drugi ugledni gosti. Iste noći, s početkom u simboličnih 15 do 12, umjetnici iz 12 zemalja su na Latinskoj ćupriji ili Principovom mostu, izveli performans Stoljeće mira nakon stoljeća ratova. Organizator je bila Fondacija Sarajevo, srce Europe.

Obilježavanje početka Prvog svjetskog rata i Sarajevskog atentata nastavlja se i dalje. Snimljeni su ili se snimaju filmovi, dokumentarne emisije, objavljuju se ili će tek biti objavljene knjige, održavaju izložbe, tribine, predstave. Dojam je, ipak, da se većina manifestacija odvijala uz pomoć stranih država, a da domaćini nisu dovoljno iskoristili šansu kakva se rijetko pruža. Činjenica je da su ulice bile pune turista, ali i da je Zemaljski muzej i dalje zatvoren za posjetitelje. Na kraju, treba naglasiti da je Sarajevo u obljetnici početka Prvog svjetskog rata poslalo svijetu upečatljive poruke mira kako mu i priliči kao mjestu suživota i susretu civilizacija.

Replika automobila u kojem su se vozili nadvojvoda Franjo Ferdinand i njegova supruga Sofija

Leona Sabolek

Didak Buntić, hercegovački franjevac, prosvjetni i socijalni djelatnik

Didak Buntić rođen u Paoči kod Čitluka 9. 10. 1871., umro 03. 02. 1922. godine u Čitluku. U Humcu je 1888. stupio u Franjevački red. Filozofiju i teologiju studirao je u Innsbrucku (1890.–1895.), potom predaje hrvatski i klasične jezike u širokobreškoj gimnaziji od 1905. do 1910. u Širokom Brijegu vodio je izgradnju crkve. Provincijalom hercegovačkih franjevaca izabran je 1919. Sustavno je djelovao na promicanju gospodarskih i prosvjetnih prilika u Hercegovini. Zamislio je prosvjetnu akciju u Hercegovini kojom bi iskorijenio nepismenost. Njegovom pobudom i metodom organizirani su od 1910. vrlo uspjeli analfabetski tečajevi u kojima je opismenjeno oko 13.000 odraslih osoba. U godinama gladi za I. savjetskog rada osigurao je u Slavoniji i Srijemu prihvat smještaja za oko 17.000 glađu ugrožene hercegovačke djece.
Pod nazivom *Fra Didak Buntić – čovjek i djelo*, održan je znanstveni simpozij pod pokroviteljstvom Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa Republike Hrvatske, u Mostaru 2. i 3. listopada 2008. godine. Znanstveni skup organizirao je Institut društvenih znanosti Ivo Pilar iz Zagreba u suorganizaciji s Hercegovačkom franjevačkom provincijom Uznesenja Blažene Djevice Marije. Na simpoziju su Hrvoje Malčić i Mislav Gabelica govorili o tome kako je Di-

dak Buntić spašavao gladnu djecu iz Bosne i Hercegovine u vrijeme Prvog svjetskog rata.

„Početkom Prvog svjetskog rata Austro-Ugarska je Monarhija s tržišnog prešla na ratno gospodarstvo. U zemlji je uveden obvezan otkup te daljnja distribucija poljoprivrednih proizvoda po normiranim cijenama. Kako je odmicao Prvi svjetski rat, u Austro-Ugarskoj Monarhiji počelo je nedostajati hrane, a zemlja se našla na rubu humanitarne katastrofe. Glađu je osobito pogođen austrijski dio države, koji je do rata bio orijentiran na industrijsku proizvodnju, te Bosna i Hercegovina. U ugarskom dijelu države, orijentiranom na poljoprivrednu proizvodnju, gladi nije bilo. U srpnju 1917. godine socijalne institucije banske Hrvatske pokrenule su akciju koloniziranja djece iz glađu pogođenih hrvatskih krajeva u područje Slavonije i Srijema."

Spomenik Didaka Buntića u Širokom Brijegu

„Bjesni Prvi svjetski rat. Uz rat vlada i glad. Već 1916. godine djeca počinju umirati od gladi. Osobito gladna bila je 1917. Zabilježeno je da od travnja do listopada 1917. u Hercegovini nije palo kapi kiše, a puhali su jaki i žarki južni vjetrovi. Nije bilo hrane, a vlast je za ratne potrebe po vrlo niskoj cijeni otkupljivala ono malo stoke. Nije bilo žita, pa su se ljudi hranili korijenjem (kozlac), korom (klen), lišćem (kopriva) i ostalim što je nalikovalo hrani. Fra Didak je poduzimao sve kako bi ublažio teško stanje u Hercegovini. Išao je u Sarajevo generalu Sarkotiću i u Beč caru Karlu. Pomoći nije bilo. U Sarajevu se čak govorilo da se „fratri ne trebaju u to petljati". U dogovoru s biskupom fra Alojzijem Mišićem Didak je poslao nekoliko fratara u Slavoniju da skupe žita i drugih namirnica za izgladnjeli hercegovački puk. Najteže mu je padalo što su u životnoj opasnosti bila mnoga djeca. Zahvaljujući tome počinje fra Didakov najuzvišeniji posao. Šalje djecu u Slavoniju. Prema statistikama Odbora za zaštitu ratom ugrožene djece u Hrvatskoj zbrinuto je 12.270 djece. Fra Didakov suradnik fra Tomo Zubac tvrdi da je Didakovim zalaganjem spašeno 19.000 djece. Fra Dominik Mandić tvrdi da je od rujna 1917. do ožujka 1918. u Slavoniju prevezeno oko 6.000 djece.

Godina 1918. bila je vrlo rodna. Djeca su se počela vraćati, ali ne sva. Neka su ostala kod svojih dobročinitelja. To je bilo zapravo prvo osvježenje Slavonije hercegovačkom djecom. Prema statistikama spomenutog Odbora kod dobročinitelja je ostalo 2.819 djece, a roditeljima se vratilo 9.451 dijete", piše mr. sc. Ivan Kraljević, u Prisjećanju na Didaka Buntića.

„Ako bilo ruma, bilo je i šturma!"

O ratnim događajima bivši vojnici Prvog svjetskog rata znali su danima pričati. Moj „strikica Mikešev", Jozo Hajoš, nadimkom „Cukras", na što se je odveć ljutio, pričao je kada su jurišali golom bajunetom (bodežom) nataknutim na cijev puške, redovito ponovio neku za mene, kao dijete, nezarumljivu rečenicu: „Ako je bilo ruma, bilo je i šturma!".

Ilustracija

Drugi dio sintagme tada nikako da shvatim, sve do posjete školskog nadzornika Franje Mile lukoviškoj školi, gdje sam u školskoj godini 1962/63. predavao „srpskohrvatski", naime službeno tako se je zvao, ali „mešter Gugan" priopćivši nam raspored sati rekao „horvát nyelv" (čitaj, hrvatski jezik), ali ne i njegov istovjetni naziv na hrvatskom. To se je izbjegavalo. Stoljećima rabljeni naziv bio je zamijenjen sa „délszláv nyelv" (južnoslavenski jezik). Ovu rečenicu ponovio je školski nadzornik Mila i dovodio u vezu s jurišem.

Ratni veterani su po svojim tijelima imali razna trajna „ratna svjedočanstava", ožiljke stečene u ratu, dobivene u jurišima ili od raznih eksplozivnih naprava jer ih nisu birali ni metci raznih kalibara topova, mitraljeza, pušaka i pištolja.

Oni vojnici koji su se naročito istakli u ratu bili su odlikovani. I moj je djed kazivao kako je bio nagrađen

„malim srebrom”.

Za svoje naročite podvige mogli su steći počasni naziv „vitez”, uz dodijeljivanje viteške sesije („vitézi telek” od 15 jutara zemlje) uz obveze u javnom životom, npr. održavanje vojnih vježbi „leventama”, mladićima prije vojne službe. Zakon je stupio na snagu 10. kolovoza 1920. godine. Ovakvo zemljište je u obitelji naslijedio prvorođeni zakoniti sin datog viteza. U Lukovišću „Murányi bácsi” je bio vitez. A gdje mu je dodijeljena zemlja nikada nisam doznao. Toliko se sjećam da je Racanov bačo Pavo, prijatelj mog oca, pričao da je na jednoj vježbi leventi, a koja se redovito održavala svake nedjelje, prije velike mise, Murányi je „čunol” (ćusnio) njegovog brata Đurinu. Ne sjećam se zašto je na taj način on pred svima dečkima bio osramoćen, možda zbog nepažnje ili što se razgovarao? Vježbe su levente odražavali drvenim puškama, usvojivši osnove vojne regule. Ali Murányiju bačo Pavo nije ostao dužan, vrativši mu na isti način milo za drago. No krajnji ishod afere nije mi poznat.

I u susjednim Martincima bilo je viteza, našeg čovjeka. Vitez je bio i Laklija, otac Pála Losoncija, predsjednika prezidija Narodne Republike Mađarske, kojemu Barča duguje sa zahvalnošću. Njemu se pripisuje dobivanje titule s nazivom grada, a kojemu je prethodio sam industrijski razvoj i prosperitet ovog gradića pored Drave.

Ipak, u današnje vrijeme, uslijed svjetske ekonomske krize ne valja još neko vrijeme računati s nekim povoljnijim ishodom iz krize. Industrijska proizvodnja u zemlji stagnira.

Ali tko je postao „vitez” morao je promijeniti svoje narodnosno ime, tako je Laklija, kao i neki Bunjevac Orlovac, svoje ime mijenjao u Losonci, a ovaj drugi postao je Ocsai. Na ljutoj smo bojišnici „gdje se kolje gdje se mre”. Vojnici da bi smogli hrabrosti dobivali su ruma, prije šturma, jest juriša, i tako postali faktički akteri klaonice. Neprijateljskog vojnika trebalo je savladati, zabosti u njega bajunet i „bacit ga preko sebe”, preko leđa, iznad ramena, kazivao je moj strikica. Malo je vojnika preživjelo takva klanja. Bili su rijetki sretnici takvih pokolja oni koji su uspjeli spasiti goli život.

I moj djed, Mrazićev Pišta, ratovao je i pao u francusko zarobljeništvo. Boraveći u toj dalekoj i tuđoj zemlji nešto je malo naučio francuski. Od njega sam na francuskom naučio brojiti do tri ili četiri: „ön, dön…”, što je bilo slično onomu dječjim kazivanju stihova kada je trebalo prije žmurke izbrojiti tko će žmuriti: „Ön-dön-dön, dosingari-dön, Petrovicska-kismariska-vigye-el-ezt”. Pričao je kako su se vojnicima crncima sa francuskih kolonija noću samo bjeloočnice vidjele.

Drugi moj djed, Đuro Lovković, zvan Crkvenjašev, pao u rusko zarobljeništvo, gdje je na ukrajinskim prostranstvima obavljao poljoprivredne poslove te se vremenom vratio kući.

Đuro Franković

Projekt Europeana 1914 - 1918

Građani i građanke Hrvatske se pozivaju na sudjelovanje u jedinstvenom online arhivu Prvog svjetskog rata Europeana 1914 - 1918. Dani prikupljanja uspomena održat će se u pet hrvatskih gradova, od listopada do prosinca ove godine. Ministarstvo kulture RH u suradnji s Europeanom želi prikupiti i objaviti vrijednu osobnu ostavštinu iz razdoblja od 1914. do 1918. godine. Time i hrvatski građani i građanke mogu doprinijeti sadržaju arhiva na Europeana 1914-1918. kao najvažnijem izvoru originalnih materijala koji svjedoče o Prvom svjetskom ratu i koji već sadrži brojne dokumente iz institucija iz svih krajeva Europe i svijeta. Stoga organizatori pozivaju građane i građanke Hrvatske da donesu fotografije, pisma, dnevnike, filmove ili zvučne zapise na Dane prikupljanja uspomena. Dani prikupljanja uspomena održat će se u pet hrvatskih gradova, od listopada do prosinca ove godine.

To su: Zagreb, Osijek, Koprivnica, Rijeka i Dubrovnik. Europeana je organizirala više od 150 događaja za prikupljanja uspomena u 15 država diljem Europe od 2011., a ove godine, uključujući Hrvatsku organizirat će ih još pet. Europeana 1914 - 1918 uključuje 400 tisuća rijetkih dokumenata digitaliziranih u deset nacionalnih knjižnica, 660 sati jedinstvenog filmskog materijala koje su digitalizirali audiovizualni arhivi i više od 100 tisuća osobnih dokumenata i memorabilija od više od 10 tisuća sudionika rata, a donijeli su ih članovi njihovih obitelji na brojna posebna događanja diljem Europe.

Pokoj vječni daruj njima...

Svi sveti i Dan mrtvih/Dušni dan

Gospodine Bože, u svojoj očinskoj dobroti budi milostiv dušama pokojnih. Očisti od svake krivice duše, koje si pozvao s ovoga svijeta, primi ih u domovinu svjetla i mira i u zajedništvo tvojih svetaca. Daruj im udio u vječnom blaženstvu u tvome Kraljevstvu. To Te molimo po Isusu Kristu, našem Gospodinu.

Spomendan vjernih mrtvih slavi se zahvaljujući benediktinskom opatu iz Clunyja svetom Odilonu. Svršetkom I. tisućljeća već se na mnogim mjestima nakon blagdana Sviju svetih slavio i spomendan mrtvih. No kad je taj spomendan god. 998. Sv. Odilo službeno uveo a Cluny, počeo se slaviti diljem Europe gdje je god bilo benediktinskih samostana. Službeni spomendan mrtvih god. 1311. potvrdio je i Rim.

Spomendan mrtvih, se na vanjski način već dan prije počinje slaviti, na dan Svih svetih već groblja ožive živim posjetiteljima grobova, to je prilika da se moli za pokojne, dade se zvoniti i eventualno misa služiti za njih.

Psalam 51
Smiluj mi se , Gospodine, po milosrđu svome,
po velikom smilovanju
izbirši moje bezzakonje!
Operi me svega od moje krivice,
od grijeha me mojeg očisti!
Tebi samom, tebi ja sam zgriješio
i učini što je zlo pred tobom
pravedan da budeš prema svojim riječima.

Grobove svojih pokojnika naravno posjećujemo tijekom godine, okopavaju se grobovi, oplije korov, sadi se cvijeće, pale se svijeće, a i vaze su više puta pune svježim cvijećem nego što su prazne. No za svoje pokojne i molimo, tijekom svete mise, na kraju nje, jedna desetina na kraju krunice također je posvećena vjernima mrtvima.
Pokoj vječni daruj Gospodine svima vjernima mrtvima, i svjetlost vjekovječna neka svijetli njima, nek' počivaju u miru. Amen.

Valjda smo upravo tih dana najviše svjesni triju stvarnosti koje žive s nama. *Prošlost* koja je nepovratna, *sadašnjost* koju gubimo svakim danom i *budućnost* koja je nepoznanica.
Dan Svih svetih kao i Dušni dan trebali bi nas podsjetiti da jedanput propušteno ne da se više nadoknaditi. Prilika je prokockana, slavlje propušteno, vrata zaključana. Svjetiljka života ne gori vječno, moram se pobrinuti za ulje dobrih djela.

Sastavila: Milica Klaić Tarađija

Sveta Katarina, djevica i mučenica

Najpoznatija svetica u povijesti književnosti svakako je Sv. Katarina Sienska, u povijesti duhovnosti ona se zove sveta Katarina Genovska, a u pučkoj pobožnosti sveta Katarina Aleksandrijska, koju slavimo 25. studenog.
Za vrijeme vladavine cara Dioklecijana po svim rimskim provincijama bjesnilo je strašno progonstvo. Ono je bilo naročito okrutno u Egiptu, koji su nazivali „Kinom staroga svijeta". O tim mučenicima nastali su kasnije legendarni izvještaji, takozvani Passiones, koji su gotovo uvijek više plod pobožne mašte, nego točni povijesni podaci o dotičnim osobama. Radilo se o legendama kojima je bilo više stalo do pobude, nego do povijesti. Isto, na žalost, moramo ustanoviti i za Pussio sanctae Catharinae martyris.

Budući da se radilo o jednoj kršćanskoj djevici visokog položaja, veoma inteligentnoj, lijepoj, kako na tijelu tako i na duši, njezino je mučeništvo, što ga je podnijela u Aleksandriji, još više djelovalo na pučku maštu pa se tako o njoj i rodila legenda i to u raznim inačicama. Jedna je od njih i ova:
„Maksimin Daia, koji je došao na vlast u rimskim afričkim provincijama naslijedivši rođaka Galerija, zaljubio se u Katarinu tako jako da je odlučio rastaviti se od svoje žene te oženiti Katarinu. Mlada ga je kršćanka najodlučnije odbila. On ju je tada suočio s pedesetoricom filozofa s namjerom da je oni uvjere kako Krist, jer je umro na križu, ne može biti Bog. No Katarina, služeći se preodlično govorničkom vje-

štinom, a još više dobrim poznavanjem filozofije i teologije, pridobila je na svoju stranu mudrace koji, rasvijetljeni milošću, prionuše uz kršćanstvo. U očima pogana dvostruko poraženi, zadobiše mučeničku krunu jer ih je Maksimin stavio na muke i pogubio. Ne mogavši Maksimin slomiti Katarinu, razbjesnio se i dao načiniti strašno mučilo: kotač s bodežima, koji će je sasjeći. No to se mučilo raspalo. Tada je mučenica odvedena izvan grada te joj je odrubljena glava."

Prema toj legendi anđeli su tijelo Sv. Katarine prenijeli na Sinaj i ondje ga sahranili. Na tom mjestu podignut je kasnije slavni samostan Sv. Katarine koji postoji još i danas.

Izvor: portal zupa-svkriz
Slika Sv. Katarine na zidu katoljske crkve

Molitva jutrošnja i večernja

Sveta Kato Katarina prva božja mučenica
Koja si se mučila dvanaest dana,
dvanaest ponediljaka
šibom šibovana, prutom prutovana, u kolo lomljena.
Sveta Kato Katarina, ne bolu te rane tvoje,
ne bolu mene rane moje već me boli srce moje.
Na Isusa gledajuć crnog krvca prolivajuć,
anđeli doletiše u kalež skupiše, prid Boga nosiše.
Sam Bog govori, ko ovu molitvu izmoli jutrom,
večerom izbabit će tri duše iz Progatorie,
prvu očevu, drugu materinu,
treće sam svoje grišnice.
Amen.

Zabilježila Tereska Gvozdanović - Burlović, rođena u Erčinu 1894.

Erčinska Gospa

Erčinski racki Hrvati (Hrvati, Dalmatinci, Bošnjaci katoličke vjeroispovjesti) u tom su se mjestu nastanili tridesetih godina 17-og stoljeća, vodili su ih bosanski franjevci. Bosanski franjevci pripadali su redu Bosne srebrene, zadatak im je bio spasiti katolike i iskupiti, izbaviti zarobljenike Doseljenici su se smjestili u Erčinu i okolici na posjedima koje su opustošili turski osvajači tijekom opsade Budima.

Svjetovni vođe bili su im Luka Sigeti i vojvoda Toma, nakon što je sklopljen sporazum s mjesnim veleposjednicima, ljudi su počeli obrađivati zemlju, uzgajati stoku, saditi voćnjake i vinograde, a zahvaljujući njima proradile su i vodenice na Dunavu-navodi se u članku objavljenom na portalu ercsiracok.eoldal.hu. Tu se nalaze nadalje brojni zanimljivi napisi, aktualnosti kao i stare fotografije, primjerice o nošnji erčinskih rackih Hrvata. Navodi se i slijedeća pjesma na rackom kao i njen prijevod na mađarski jezik:

U Ercsinszkoj mijáni, szrce gori u lámpi
Ne upáli pá gori, momci szu párámici
Od tri licá pánkliká, jutinámsze Máricá.

Az ercsi csárdában ecet ég a lámpában,
Meg sem gyújtják mégis ég,
paraszt legény a vendég.
Három színű pántlika, szeretőm a Mariska.

Erčinski Raci koji su sebe nazivali Ilirima, godine 1650. podigli su crkvu, bila je to jednostavna građevina, no nakon druge velike seobe katoličkog življa s juga, 1698-godine, podiže se impozantna zgrada na obali Dunava, a za građevinski materijal novac su prikuplili fra Marko Bulaić i produkator Petar Radonović. Crkva je posvećena Velikoj Gospi, nju su posjećivali vjernici iz Budima, Erda, i Tukulje. Na Veliku su Gospu dolazili hodočasnici noseći križ, zastavu, svete slike, neki pješice, a neki kočijom. Čula se pjesma i molitva, sve je njih pozdravljalo crkveno zvono. Obišli su kapelu, zasutavili se kod kipa Sv. Ivana Nepomuka, neki su cijelu noć bdjeli i molili, neki pak prespavali na konaku.

Do 1900. godine mise su se slavile na rackom jeziku, a nakon toga one su postale dvojezične, da bi se misna slavlja na racko-hrvatskom jeziku obnovila nakon skoro sto godina, potkraj dvadesetog stoljeća, zahvaljujući civilnoj inicijativi.

Racki su Hrvati su i dan danas aktivni, proslavili su Veliku Gospu i ove godine, ususret im je izišao vlč. Augustin Darnai iz Šašda. O njima se piše u raznim novinama, tako u dnevnom listu županije Fejer, u novinama iz Bate, u isusovačkom mjesečniku, govorilo se o njima, kao i o milosnoj slici Gospe u Hrvatskoj kronici MTV, ta je emisija stavljena i na njihov portal. Pisalo se i o milosnoj slici Erčinske Gospe i na stranicama Zornice nove, sliku je načinio g. 1792. svojedobno poznati slikar Ferenc József Falkóner, a 220 godina staru sliku prije dvije godine obnovili su na inicijativu mjesne hrvatske narodnosne samouprave. Obnovljenu sliku je blagoslovio stolnobiogradski biskup mons. Antal Spányi, a sredstva potrebna za zahtjevni posao prikupili su članovi hrvatske samouprave od milodari mještana i uz pomoć Veleposlanstva Republike Hrvatske.

Braćo i sestre u Kristu!

Današnje je nedjelje svetkovina Krista Kralja. Papa Pio XI. je za ovaj blagdan odredio nedjelju prije Svih svetih 1925. godine, dakle na zadnju nedjelju listopada. Drugi vatikanski koncil je našao novi termin, odabrao je zadnju nedjelju crkvene godine, time se u liturgiji ističe da se Kristovo kraljevstvo koje je nevidljivo, uobličuje u vjernicima iz dana u dan, a na kraju vremena pak će se pojaviti u vidljivom obliku.

Danas je poslijednja nedjelja crkvene godine, za tjedan dana slavimo prvu nedjelju došašća, netko

je rekao da crkvena godina nije jedan krug, nego spirala, koja se uzdiže prema Kristu, Kristu koga slavimo danas.

Dakle kada završavamo crkvenu godinu onda nam mora pasti na pamet obračun. Pitam se, jesam li u zadnjih godinu dana postao bolji nego ranije, jesam li ostao isti, možda gori. koliko je bolja moja veza sa Bogom, molim li se više, jesu li sređeni svi moji odnosi s ljudima?

Ako si postavimo ova pitanja i trudimo se odgovoriti na njih zadnje nedjelje crkvene godine, onda možemo reći, ipak je taj datum pravi za blagdan Krista Kralja, jer on je nad svakim nad svime. Kao što se čuje i u signalu Radio Vatikana, Krisztus vincit, Cristus regnat, Cristus imperat. tojest Krist pobjeđuje, Krist vlada i Krist zapovijeda. On je gospodar i kralj svega.

Možda baš i nije najbolje što ga današnje evanšelje ne prikazuje na tronu, nego na križu, na mjestu njegova poniženja. Ali draga braćo i sestre, o križu moramo znati da je mjesto poniženja ali i mjesto njegove slave, mi kršćani, katolici križ držimo u velikom poštovanju, stavljamo ga na zid sobe, ne zato što tamo dobro izgleda, nego da ne zaboravimo da nas je Isus Krist toliko volio, da je svoj život dao za nas. Križ nije mjesto srama, nego zalog našega spasenja. Postao je simbol pobjede, jer je Isus smrću na križu pobijedio sotonu.

Čuli smo u evandjelju da je narod ravnodušno stojao pod križem. I pomislimo: da smo mogli i mi tamo biti…sigurno mu se ne bi rugali, ne bismo bili ravnodušni. Ali draga braćo i sestre, i danas je previše ljudi koji su ravnodušni prema Isusu. Mnog misle baš me briga, to je gore od pozicije neprijatelja, jer od neprijatelja može kadgod postati prijatelj, sljedbenik.

Pravi i vječiti primjer za to je primjer Saula, koji je pun bijesa jahao putem u Damask, da bi ulovio, pohvatao Isusove sljedbenike. No susret s Isusom na tom putu ga preobrazi, više ga neće proganjati, nego pak slijediti. Braćo i sestre! Prepoznati u Isusu Krista Kralja, to je božja milost. Svetom Pavlu Isus kaže: „Dovoljna je tebi moja milost."

Dakle u Isusu propetom na križu teško je bilo prepoznati Kralja, jer o vladarima narod misli drugo. Ipak vladari su dolazili i odlazili, a među njima je najpoznatiji kralj Krist, on je znak u povijesti, kako je to Simeon proročio: „znak, kojemu će se mnogi protiviti." I danas ima mnogih koji ga zataje, koji ga diraju, nadam se, da mi koji dolazimo u crkvu, nismo takvi, nego ćemo s njegovim omiljenim učenikom Ivanom i s Marijom stati pod križ i slušati njegove riječi. Isus za života nije napisao ni jednu riječ, ipak su o njemu napisane brojne knjige, kao o nikom više. Najčitanije knjige u svijetu jesu Evandjelja. On je taj, koga ne samo da se sjećamo, nego njegovu nazočnost osjećamo u svome životu, on je taj kome se mole milijuni i milijuni, njemu su na čast podignute predivne bazilike, katedrale.

Krist Kralj. To je u stvari bilo Isusovo ruglo, Pilat je dao te riječi napisati na tablu : INRI. To jest, Jezus Nazarenus Rex Judeorum, Isus Nazarećanin, kralj židovski. Pilat nije bio svjestan da je napisao ogromnun istinu, ali Isus nije samo židovski kraj, nego kralj i gospodar cijeloga svijeta. Kralj na čijem tijelu rane sjaju kao biseri. Sa svetim Martinom dogodila se slijedeća zgoda, zla duša ga je htjela prevariti, pojavila se pred njime u obliku Isusa u dugom kraljevskom plaštu i rekla je Martinu da joj se pokloni kao kralju. No biskup je uptiao gdje su rane koje je zadobio na drvu križa. Zla duša odgovara, dolazim i nebeske slave tamo nema rana, ali to Martin nije vjerovao, i rekao je da je Isus u nebesku slavu ponio samo svoje rane, a da ne može vjerovati u Isusa bez njegovih rana. Ova nas priča upozorava, nije slobodno zaboraviti koju je cijenu Isus dao za naše spasenje.

On ima pravo reći: još ćeš danas biti sa mnom u raju. I meni i nama može pružiti ovu milost, samo neka kažemo skupa sa desnim zločincem: „Isuse, misli na mene kada dođe kraljevstvo tvoje." Amen.

vlč. Gabrijel Barić, u Pečuhu,
na svetkovini Krista Kralja 2013.

13. listopada završava ovogodišnja svetkovina Gospe Fatimske u Santovu, na Vodici

U organizaciji Hrvatske samouprave i Župne zajednice Santova 6-og rujna ove godine održan je 5. vjerski susret i hodočašće bačkih Hrvata, te prijateljskih hrvatskih zajednica na tromeđi Hrvatske, Srbije i Mađarske u Marijanskom svetištu, na santovačkoj Vodici. Ovogodišnjim susretom otvorena je godina proslavljanja 300. obljetnice santovačke župe (1715-2015). Nakon krunice misno slavlje je predvodio fra Lovro Gavran, provincijal Franjevačke provincije Bosne Srebrene (Sarajevo).

